

Bryssel den 3 februari 2026
(OR. en)

5842/26

ENV 74
CLIMA 39
IND 82
CHIMIE 11
TRANS 37
AGRI 69
ENER 36
SAN 52
COMPET 127
ECOFIN 122
CONSOM 26
MARE 2
RELEX 118

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 29 januari 2026

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Ärende: RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN
SAMT REGIONKOMMITTÉN
Halvtidsöversyn av handlingsplanen för nollföröring
Mot ren luft, rena hav, rent sötvatten och ren jord

För delegationerna bifogas dokument – COM(2026) 42 final.

Bilaga: COM(2026) 42 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 29.1.2026
COM(2026) 42 final

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Halvtidsöversyn av handlingsplanen för nollförörelning

Mot ren luft, rena hav, rent sötvatten och ren jord

1 INLEDNING

Rapporten om Europas miljö och klimat 2025¹ innehåller vetenskapliga belägg för att klimatförändringar och miljöförstöring fortsätter att påverka EU:s konkurrenskraft, ekonomi och motståndskraft. Det är angeläget att påskynda genomförandet av politik och långsiktiga åtgärder som främjar hållbarhet, i enlighet med vad man redan har kommit överens om inom ramen för den europeiska gröna given. Sådana åtgärder ligger i linje med prioriteringarna för kommissionens konkurrenskraftskompass och given för en ren industri när det gäller innovation, utfasning av fossila bränslen och säkerhet.

En ren miljö är en förutsättning för en konkurrenskraftig och hållbar ekonomi för såväl människor som planeten. Ren luft har visat sig minska antalet sjukskrivningsdagar. Den minskar också kostnaderna för hälso- och sjukvård². Ett rent hav och rent sötvatten behövs för många ekonomiska verksamheter, exempelvis jordbruk, fiske och vattenbruk, bearbetning av livsmedel eller industriproduktion. Tillgång till säkert dricksvatten och sanitet är också mycket viktigt för folkhälsan och välbefinnandet. Ren mark med god markhälsa är avgörande för ett hållbart jordbruk och har en positiv inverkan på avkastningen, vilket säkerställer en trygg och säker livsmedelsförsörjning. Genom att reglera användningen av farliga kemikalier i produkter minskar man risken för människors hälsa och för miljön, uppmuntrar metoder för avfallshantering som ligger i linje med avfallshierarkin och främjar en konkurrenskraftig och cirkulär ekonomi genom att möjliggöra innovativa rena lösningar. Vid Världsekonomiskt forum identifierades föroreningar som en av de tio största globala riskerna för 2025³.

Europa har siktet inställt på att göra miljön renare. I 2021 års handlingsplan för nollförorening av luft, vatten och mark⁴ fastställs den långsiktiga ambitionen om en giftfri miljö⁵. Handlingsplanen är en viktig pelare i EU:s agenda för ren och cirkulär konkurrenskraft. Ambitionen för 2050 har också förankrats i nyligen antagna lagar⁶ vars syfte är att bidra till att bana väg för den gröna omställningen. De viktigaste delmålen är de mål för 2030 som används för att mäta framstegen i genomförandet av handlingsplanen för nollförorening av luft, vatten och mark⁷. Tillsammans med kemikaliestrategin för hållbarhet⁸ tillkännagavs i handlingsplanen konkreta åtgärder för att sätta EU på rätt kurs mot att uppnå nollförorening som ett komplement till klimatmålen och målen för naturrestaurering och därigenom ta itu med den

¹ EEA (2025), [Europe's environment and climate \(Rapport om Europas miljö och klimat, inte översatt till svenska\)](#).

² OECD (2025): [Want stronger growth in Europe? Start with the air we breathe, The impact of air pollution on labour productivity: Large-scale micro evidence from Europe](#) (inte översatt till svenska).

³ Världsekonomiskt forum: [Global Risks 2025: The point of no return](#) (inte översatt till svenska).

⁴ COM(2021) 400.

⁵ *En frisk planet för alla: Luft-, vatten- och markföroreningar minskas till nivåer som inte längre anses vara skadliga för hälsan och de naturliga ekosystemen och som respekterar de gränser som vår planet kan klara, vilket leder till en giftfri miljö.*

⁶ Artikel 1.1 i det reviderade luftkvalitetsdirektivet (EU) 2024/2881 och artikel 1.1 i direktivet om markövervakning (EU) 2025/2360.

⁷ [Zero pollution targets](#).

⁸ COM(2020) 667.

tredubbla världsomspännande krisen. EU:s agenda för strategiskt oberoende i tider av geopolitisk oro är att hålla kursen för att uppnå de ambitiösa miljömålen.

Omvandlande åtgärder har vidtagits och kommer att fortsätta under de kommande åren⁹. Kommissionen har klargjort att målen om nollförorening är fast förankrade i prioriteringarna för ett konkurrenskraftigt och resilient Europa. Fokus kommer att ligga på att genomföra den överenskomna lagstiftningen och särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att göra det lättare för medlemsstater och företag att följa den¹⁰. Detta är en nödvändig förutsättning för utvecklingen mot nollförorening. Inom ramen för de politiska riktlinjerna för 2024–2029 har ytterligare åtgärder aviserats för att bidra till nollförorening på flera övergripande politikområden, däribland givna för en ren industri, konkurrenskraftskompassen, den europeiska strategin för vattenresiliens, den europeiska världshavspakten, visionen för jordbruk och livsmedel, handlingsplanen för den europeiska kemiska industrin och bioekonomistategin¹¹. Viktiga strategiska initiativ såsom den kommande rättsakten om den cirkulära ekonomin, översynen av förordningen om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (*Reach-förordningen*) och åtgärder med anknytning till One Health-agendan, t.ex. förebyggande hälsovård, kommer också att vara avgörande för att komma till rätta med vissa av de konstaterade bristerna.

Det finns ett behov av att förstärka den outnyttjade potentialen för innovation för nollförorening. EU:s miljöekonomi¹² fortsatte att ha en starkare tillväxt under 2022 än ekonomin i sin helhet när det gäller sysselsättning och mervärde¹³. Genom att stödja gröna industrier, omskola arbetskraften, omdefiniera affärsmodeller och minska den administrativa bördan, särskilt för små och medelstora företag och mikroföretag, kan samhällen skapa hållbart välstånd och hållbar konkurrenskraft. Under de senaste åren har finansiering från Horisont Europa och Life-programmet bidragit till framtagandet av banbrytande lösningar. Detta har lett till många framgångssagor, bland annat de valda exempel som nämns i detta dokument. EU ligger i framkant i fråga om grön innovation. Den måste utnyttjas ytterligare i EU i kommersiella tillämpningar för att stödja den högteknologiska konkurrenskraften hos EU:s gröna ekonomi.

Strängare miljöbestämmelser driver på företagens innovationskraft. EU:s miljölagstiftning kan stödja införandet av gröna och rena innovativa lösningar. Grön och ren innovation kan driva på produktiviteten och skapa nya marknader¹⁴. OECD har påpekat att gröna sektorer skapar nya värdekedjor och nya lösningar som bidrar till ökad effektivitet och leder till kostnadsbesparingar. Världsekonometiskt forum anser att länder som är ledande inom grön teknik kan dominera de framväxande marknaderna. Forumet har även påpekat att 80 % av de globala företagen nu

⁹ Se [Zero Pollution action tracker](#) och [Chemicals Strategy implementation](#).

¹⁰ COM(2025) 980.

¹¹ COM (2025) 30, COM(2025) 85, COM(2025) 280, COM(2025) 281, COM(2025) 75, COM(2025) 530, COM(2025) 960.

¹² Många av dessa sektorer bidrar direkt eller indirekt till nollförorening (se [Eurostat](#)).

¹³ ESTAT (2025): [Environmental economy – statistics on employment and growth](#).

¹⁴ OECD: [Economic and environmental outcomes of innovation](#).

integrerar hållbarhet i sina innovationsstrategier¹⁵. OECD bekräftade nyligen att även blygsamma förbättringar av luftkvaliteten kan öka produktiviteten¹⁶.

Det är avgörande att det görs investeringar för att frigöra innovationspotential. För närvarande är det potentiella investeringsgapet för genomförandet av EU:s miljölagstiftning 58 miljarder euro per år (0,4 % av EU:s BNP)¹⁷. Den nya fleråriga budgetramen medför nya möjligheter att säkra inledande offentlig finansiering. Det behövs även privata investeringar och offentlig-privata initiativ kan bidra till att frigöra dem. Avkastningen på investeringar för att ta itu med föroreningar är mycket högre än kostnaderna. När det gäller att bekämpa luftföroreningar uppskattas avkastningen till 700 % tack vare lägre hälso- och sjukvårdsutgifter, minskade skördeföruster på grund av ozon, mindre sjukfrånvaro från arbetet och högre produktivitet i arbetet¹⁸.

Allt fler företag, städer och regioner går i bränschen. De visar att den gröna omställningen, inbegripet omställningen till nollförorening, är möjlig och medför konkreta fördelar. Syftet med denna rapport är att på ett icke uttömmande sätt lyfta fram några av ledarna.

Nu är det dags att utvärdera framstegen och planera de kommande stegen. I denna rapport presenteras den halvtidsöversyn av handlingsplanen som aviserades 2021¹⁹. Den bygger på resultaten i Europeiska miljöbyråns senaste rapport om Europas miljö 2025²⁰, som bygger på den andra övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening 2025²¹.

2 FRAMSTEG MOT EN REN MILJÖ (SEDAN 2021)

De framsteg som gjorts mot att uppnå nollföroreningsmålen är uppmuntrande, om än varierande. Den senaste bedömningen visade att luftföroreningarna²², användningen av och riskerna med bekämpningsmedel, försäljningen av antimikrobiella medel och plastföroreningarna till havs (som övervakas genom att studera strandskräp)²³ hade minskat betydligt. När det gäller bullerföroreningar²⁴ i

¹⁵ OECD rapporterar att marknaderna för miljöprodukter och miljötjänster växte med 4,5 % per år mellan 2010 och 2020 och därmed ökade snabbare än BNP-tillväxten.

¹⁶ OECD (2025), samma som fotnot 2.

¹⁷ COM(2025) 420.

¹⁸ SWD(2022) 345.

¹⁹ I rapporten anges att eftersom många delar av arbetet pågår eller just börjar ge resultat kommer kommissionen senast 2025 att utvärdera i vilken utsträckning handlingsplanen har genomförts, med utgångspunkt i den andra övervaknings och prognosrapporten om nollförorening. Den kommer att fastställa om det behövs ytterligare åtgärder för att ta itu med nya problem och se över de mål, flaggskepp och åtgärder som hittills fastställts, så att detta årtionde stakar ut vägen mot nollförorening.

²⁰ [EEA \(2025\): Europe's Environment 2025](#) som när det gäller föroreningar bygger på den andra övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening.

²¹ EEA och JRC (2025): [Zero Pollution Monitoring and Outlook 2025](#) samt de tillhörande tematiska bedömningarna (t.ex. den fjärde utsiktsrapporten om ren luft ([COM\(2025\) 64](#)) eller rapporten [Environmental noise in Europe 2025](#)).

²² Se även EEA:s rapport 1/2025 [Air Quality Status Report 2025](#).

²³ Resultaten för användning av bekämpningsmedel och försäljning av antimikrobiella medel måste användas med försiktighet eftersom de inte tar tillräcklig hänsyn till de risker de kan medföra för människors hälsa och för miljön.

²⁴ Se även [EEA:s rapport 5/2025 Environmental noise in Europe](#) (inte översatt till svenska).

vatten och föroreningar i vatten som orsakas av näringsämnen samt avfall är trenderna stabila, medan mikroplastföroreningarna har uppskattats ha ökat under de senaste åren. Begränsade framsteg eller brist på framsteg på vissa områden kan delvis förklaras av den tid som går från det att nya åtgärder genomförs till dess att man kan se deras effekter²⁵ samt av databegränsningar.

Den rättsliga ramen för nollförorening är i huvudsak på plats. Under de senaste sex åren har EU:s bestämmelser setts över för att höja ambitionsnivån i syfte att uppnå visionen för 2050 och nå målen för 2030. På vissa områden har tillämpningsområdet för EU-lagstiftningen utvidgats till att omfatta fler förorenande verksamheter. Man har också enats om åtgärder för återställande av naturen. Det krävs insatser från kommissionen och medlemsstaterna för att övervaka tillstånden och bevilja uppdaterade sådana (t.ex. för utsläpp till luft och vatten och för industriutsläpp) så att lovande resultat kan uppnås på plats²⁶. När de resulterande åtgärderna har genomförts kommer de att förebygga eller minska föroreningarna.

Stödåtgärder och förberedande åtgärder har gjort förarbetet inför framtiden²⁷. Utvärderingen av havsmiljödirektivet har exempelvis lett till ett tillkännagivande av dess kommande översyn²⁸ som en viktig del av genomförandet av den europeiska världshavspakten. I andra utvärderingar, till exempel av badvatten, utsläpp till luft och avloppsslam, har man identifierat områden där det behövs ett bättre genomförande²⁹. I den styrkande handlingen om inomhusluftens kvalitet identifieras flera EU-normer som kan hjälpa medlemsstaterna att göra skraddarsyddna förbättringar³⁰. De nio flaggskeppsinitiativen i handlingsplanen har också i större eller mindre utsträckning lyckats integrera nollförorening i andra politikområden³¹.

Vissa nollföroreningsåtgärder har ännu inte genomförts. Viktiga lagstiftningsförslag, t.ex. sådana som rör vattenföroreningar³², mark med god markhälsa³³ och modellen ”ett ämne, en bedömning”³⁴, har nyligen trätt i kraft eller kommer snart att träda i kraft efter långa förhandlingar. Ett fåtal utvärderingar, särskilt kontrollen av ändamålsenligheten hos principen att förorenaren betalar eller utvärderingen av miljöansvarsdirektivet, har ännu inte slutförts. Andra pågående utvärderingar avser plastprodukter för engångsbruk och nitrat. De åtgärder som syftar till att hjälpa jordbrukare att införa mindre förorenande metoder för hantering av näringsämnen³⁵ har försenats på grund av att den integrerade planen för hantering av näringsämnen har skjutits upp. Under tiden har vissa relevanta åtgärder

²⁵ COM(2025) 420.

²⁶ Med ytterligare förslag för att påskynda miljöbedömningarna (COM(2025) 984).

²⁷ [Zero Pollution action tracker](#).

²⁸ Se COM(2025) 280 och COM(2025) 281.

²⁹ SWD(2025) 52, SWD(2023) 157 och SWD(2025) 394 och 395.

³⁰ SWD(2024) 147.

³¹ Se uppdaterad information om flaggskeppsinitiativ i [action tracker](#).

³² COM(2022) 540.

³³ Direktiv (EU) 2025/2360.

³⁴ Förordning (EU) 2025/2455, förordning (EU) 2025/2457, direktiv (EU) 2025/2456.

³⁵ COM(2021) 400: Åtgärd 22. ”Bygga upp kapacitet och förbättra kunskapen om mindre förorenande metoder med hjälp av nationella rådgivningstjänster för jordbrukare” och 23. ”Sammanställa och tillgängliggöra i digitalt format alla huvudsakliga skyldigheter i fråga om hantering av näringsämnen som följer av EU-lagstiftningen för att begränsa jordbrukets miljöavtryck”.

inkluderats i den europeiska strategin för vattenresiliens³⁶. Kommissionen har dragit tillbaka förslaget till förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel eftersom det saknades politiskt stöd i Europaparlamentet och rådet.

EU har tagit nollföroreningsvisionen till nästa nivå. Utarbetandet av övervaknings- och prognosrapporten för nollförorening och offentliggörandet av två bedömningsrapporter³⁷ har dessutom bidragit till att ge en integrerad, heltäckande och framåtblickande översikt över alla typer av föroreningar och vilka konsekvenser de kan få för människors hälsa och den biologiska mångfalden. Detta arbete stöds av ett omfattande tematiskt arbete, exempelvis modelleringen för utsiktsrapporten om ren luft³⁸, som bedömer konsekvenserna av minskade utsläpp av luftföroreningar med avseende på deras effekter och deras kostnader och fördelar för samhället, eller den nya EU-ramen med indikatorer för kemikalier³⁹, som tittar på orsakerna till och effekterna av kemiska föroreningar.

Det finns fortfarande kunskaps- och dataluckor. Vissa av indikatorerna för övervakning av de framsteg som gjorts mot att uppnå nollföroreningsmålen är otillräckliga vad gäller att ange minskade föroreningar i vatten eller mark (exempelvis när det gäller användningen av bekämpningsmedel och antimikrobiella medel) eller saknar regelbundna dataflöden för att bedöma dem (exempelvis när det gäller förlust av näringsämnen och mikroplast). Uppgifterna lämnas ibland sent, är ofullständiga eller är av bristfällig kvalitet. Andra luckor avser tillgången till uppgifter om förekomsten av ämnen som inger betänkligheter i såväl produkter som avfallsströmmar. En bättre användning av digitalisering och nyare övervakningsteknik, inbegripet jordobservation från satellit och realtidsövervakning (online) med hjälp av lämpliga sensorer, kan bidra till att hantera dessa utmaningar. Det finns en särskild kunskapslucka när det gäller vissa föroreningars inverkan på hälsan och den biologiska mångfalden, nämligen mikroplast, mänskligt buller och ljusföroreningar. Dessutom saknas förståelse vad gäller hälsoeffekterna av människors exponering för diverse föroreningar, bland annat den cocktaileffekt som uppstår när enskilda personer exponeras för flera kemikalier samtidigt. Den europeiska strategin för vattenresiliens och den europeiska strategin för havsforskning och havsinnovation kommer att bedöma de kvarvarande kunskapsluckorna när det gäller vattenresiliens och skyddet av hav samt identifiera relevanta prioriteringar även för att uppnå nollförorening.

Kommissionen kommer att

- fortsätta att utbyta bästa praxis och främja innovativa lösningar,
- inrätta ett system för tidig varning och åtgärder (genom att korrekt genomföra lagstiftningen om modellen ”ett ämne, en bedömning”),

³⁶ COM(2025) 280: ”Lansera en hjälpverktygslåda för medlemsstaterna för att stödja åtgärder för att minska föroreningen på grund av näringsämnen med hjälp av utökad modellering, interaktiva kartor och utbyte av bästa metoder”.

³⁷ [2025 års rapport](#) och [2022 års rapport](#), se för överblick: [Zero pollution targets](#).

³⁸ [Den fjärde utsiktsrapporten om ren luft](#), COM(2025) 64.

³⁹ Rapport från EEA/Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) (2024): [EU Agencies: more work needed to make chemicals safe and sustainable](#) och resultattavlan online [EU indicator framework for chemicals](#).

- utarbeta strategier för forskning och innovation om vattenresiliens och skydd av hav och
- ytterligare investera i att stärka evidensbasen för bättre data, indikatorer, bedömningar och modellering.

3 UTSIKTER FÖR EN REN MILJÖ SENAST 2030 OCH DÄREFTER

De framsteg som görs för att uppnå målen för 2030 kommer till stor del att bero på de nationella genomförandeinsatserna. Även om prognoserna tyder på att det är osannolikt att alla mål kommer att uppnås fullt ut senast 2030 kan avsevärda framsteg fortfarande göras om nationella, regionala och lokala aktörer genomför den överenskomna lagstiftningen och politiken snabbt och med en hög ambitionsnivå. När det till exempel gäller transportbuller (målet är att minska andelen människor som är kroniskt störda av transportbuller med 30 % fram till 2030) skulle ett positivt scenario med ytterligare åtgärder kunna leda till en minskning med upp till 23 %. På samma sätt förutspås en minskning med 19 % av nedfall av kväve (mål om minskning med 25 % för 2030) om medlemsstaterna uppfyller sina nuvarande åtaganden om utsläppsminskning i tid. Om medlemsstaterna vidtar ytterligare tekniska åtgärder skulle denna minskning kunna öka till 31 %⁴⁰. Prognoser fram till 2030 som gjorts med hjälp av plattformen Consumption Footprint visar även att EU har potential att minska effekterna inom flera miljödimensioner⁴¹. Dessa exempel visar att liknande framsteg kan göras när det gäller andra mål.

Många städer och regioner tar steget fullt ut. EU:s gröna initiativ för städer och regioner lockar allt fler lokala och regionala medborgare och beslutsfattare. Fram till 2030 vill 112 städer i EU och i åtta grannländer bli koldioxidneutrala inom ramen för klimatneutrala och smarta städer. 103 städer har tilldelats EU-uppdragsmärkning. Dessa städer har lämnat in sina klimatstadskontrakt som innehåller konkreta mål för att minska luft-, vatten- och bullerföroreningar, med betydande sidovinster för minskning av föroreningarna. 123 städer har, inom ramen för överenskommelsen om gröna städer, åtagit sig att minska sitt miljöföroreningsavtryck senast 2030 genom att vidta åtgärder för luftkvalitet, buller och vattenkvalitet tillsammans med åtgärder för avfallshantering, den cirkulära ekonomin och stadsförgröning. Sedan 2010 har kommissionen genom priset Europas miljöhuvudstad och European Green Leaf-utmärkelsen erkänt de städer som uppvisat bäst resultat och engagerat sig mest.

Gröna städer och regioner i hela EU är på väg mot nollförorening

***Resultattavlan för nollförorening** visar att de flesta regioner har lyckats minska föroreningarna under de senaste åren. Inom ramen för **överenskommelsen om gröna städer** har många städer genomfört omfattande strategier för att minska föroreningarna och förbättra de allmänna levnadsvillkoren i städerna för invånarna. Ett bra exempel är programmet **Limp.AR** i **Guimarães** (som är signatär till överenskommelsen om gröna städer och utsågs till Europas miljöhuvudstad 2026). Limp.AR fokuserar på att förbättra luft- och bullerkvaliteten i stadskärnor genom att främja integrering av växtlighet, ta fram*

⁴⁰ COM(2025) 64.

⁴¹ Se kapitel 3.5 ”Pollution from Consumption” i [Zero Pollution Monitoring and Outlook 2025](#) (övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening 2025, inte översatt till svenska), som även finns tillgängligt i [Consumption Footprint and Domestic Footprint Outlook Report 2025](#).

*lösningar för aktiv mobilitet och skapa en ökad miljömedvetenhet. Ett annat bra exempel är staden **Lahtis** (Europas miljöhuvudstad 2021). Staden har genomfört många små och storskaliga miljöåtgärder, inbegripet sanering av den kraftigt förorenade sjön (projektet för [insjön Vesijärvi](#)). Lahtis har utvecklats till att bli en av Europas mest progressiva miljövänliga städer. Många städer går också i bräschen vad det gäller stadsförgröning och modernisering av städer. Exempelvis genomför **Madrid, Bologna och Milano** [VEG GAP](#)-projektet inom ramen för Life-programmet där man undersöker på vilket sätt ekosystem av växtlighet, både som källa och som sänka, kan bidra till luftföroreningar och påverka lufttemperaturen. Regionkommitténs databas [Green Going Local: best practices](#) innehåller fler goda exempel.*

Vissa utmaningar som rör föroreningar kräver ytterligare EU-åtgärder. I den europeiska strategin för vattenresiliens⁴² och visionen för jordbruk och livsmedel⁴³ har **föroreningar som orsakas av näringsämnen** identifierats som en kontinuerlig prioriterad utmaning, och flera åtgärder har aviserats för att ta hantera problemet. I utvärderingen av direktivet om nationella åtaganden om utsläppsminskning⁴⁴ och den pågående utvärderingen av nitratdirektivet analyseras om dessa viktiga instrument för minskning av föroreningar som orsakas av näringsämnen fortfarande är ändamålsenliga. Genomförandet av de nationella strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken kommer också att fortsätta att stödja minskningen av föroreningar som orsakas av näringsämnen och andra föroreningar. När det gäller **vattenbruk** främjas minskningen av föroreningar som orsakas av näringsämnen (och andra föroreningar) genom de strategiska riktlinjerna för EU:s vattenbruk⁴⁵. Vad gäller utsläpp från **djurhållning** håller kommissionen på att ta fram en omfattande strategi i vilken alla aspekter av djurhållning behandlas, inbegripet sektorns hållbarhet i fråga om miljö och klimat. Kommissionen kommer att lägga fram rapporten i enlighet med artikel 73 senast den 31 december 2026. Slutligen kommer kommissionen att fortsätta att stödja jordbrukare och andra stödmottagare på prioriterade miljö- och klimatområden. Kommissionen kommer dessutom att utarbeta en hjälpverktygslåda för medlemsstaterna i syfte att stödja åtgärder som minskar föroreningar orsakade av näringsämnen, inbegripet stöd till jordbrukare för extensivering av djurhållningen eller för diversifiering till annan jordbruksverksamhet⁴⁶. Det blir allt svårare att avlägsna **bekämpningsmedel** och deras **metaboliter** från grundvatten och dricksvatten, särskilt i landsbygdsområden på grund av jordbruksverksamhet i närheten av tillrinningsområden. Förutom att säkerställa efterlevnad av de nyligen reviderade kvalitetsnormerna för grundvatten, ytvatten och dricksvatten kräver genomförandet av det omarbetade dricksvattendirektivet att medlemsstaterna säkerställer att en riskbedömning avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter genomförs och att lämplig riskhantering införs senast i juli 2027.

Rena floder och sjöar – nollförorening i vatten⁴⁷

Forskningsklustret Zero Pollution for Water ([ZP4Water](#)) undersöker föroreningar under den hydrologiska cykeln. [32 fallstudier](#) tittar på lösningar för dricks- och grundvatten utan

⁴² COM(2025) 280.

⁴³ COM(2025) 75.

⁴⁴ SWD(2025) 394.

⁴⁵ COM(2021) 236.

⁴⁶ Se artikel 4.1 i förslaget till en ny gemensam jordbrukspolitik, COM(2025) 560.

⁴⁷ [Water - Research and innovation](#).

föreningar och lämnar politiska rekommendationer ([MAR2PROTECT](#), [NINFA](#), [UPWATER](#), [H2OforAll](#), [intoDBP](#), [SafeCREW](#), [ToDrinOWATERPROTECT](#), [NIAGARA](#), [D4RUNOFF](#), [LIFE ELEKTRA](#), [LIFE PRISTINE](#), [LIFE CASCADE](#)).

Ett särskilt, övergripande fokus kommer att vara inriktat på havsföreningar. Luftföreningar, förening av sötvatten och markföreningar hamnar till slut i havet, vilket det utbredda problemet med marint skräp är ett tecken på. Med utgångspunkt i strategin från källa till hav⁴⁸ som fastställs i den europeiska strategin för vattenresiliens och den europeiska världshavspakten kommer man vid översynen av havsmiljödirektivet tillsammans med förslaget till en rättsakt för världshaven att se över den rättsliga ramen för att göra den effektivare och förenkla den för att bättre uppnå bland annat en ren och hälsosam marin miljö. Nollföreningensmålen för 2030 och den övergripande visionen för 2050, som kompletterar målen om klimatneutralitet och biologisk mångfald, kommer att vägleda denna översynsprocess. Medlemsstaterna måste göra mer för att övervaka och säkerställa kvaliteten i de områden där fiske och odling av skaldjur äger rum, eftersom vattenföreningar leder till betydande förluster för denna sektor.

Rena hav – inga havsföreningar

Haven är förorenade, och **skräp** är ett av de mest synliga problemen. Lagstiftningen börjar dock göra skillnad. [JRC:s rapport EU Coastline Macro Litter Trends](#) visade att mängden marint makroskräp längs EU:s kust har minskat med 29 % till följd av EU-lagstiftningen. Flera projekt spelar en viktig roll för att hjälpa till att sanera de europeiska havsregionerna, t.ex. Nordostatlanten ([Free LitterAT](#)), Östersjön ([Circular Ocean](#)) och Medelhavet ([Marine Litter MED PLUS](#)). **Vattenbruket** behöver rent vatten eller bidrar till att rena vatten, men kan också vara en källa till föroreningar. Innovativ teknik kan skapa affärsmöjligheter och samtidigt minska vattenbrukets miljöpåverkan och bidra till biosanering ([Baltic MUPPETS](#), [OLAMUR](#), [ASTRAL](#), [REMEDIA LIFE](#)). **Jordobservation** spelar en allt större roll när det gäller att förebygga föroreningar. Data från Copernicus används för att optimera fartygsrutter vilket därigenom minskar bränsleförbrukningen och föroreningarna och förhindrar oavsiktliga föroreningssincidenter, vilket i sin tur ökar effektiviteten och säkerheten för redare och hamnmyndigheter, inbegripet försäkringsbolag ([OHB LuxSpace](#), [SeaCras](#), [EOMAP](#)). På området **civilskydd** arbetar man inom pågående projekt med att göra långsiktiga riskanalyser för oljeutsläpp och föroreningar orsakade av farliga ämnen till följd av fartygsolyckor i den marina miljön i Östersjön ([BRISK II](#)) och effekter och olika insatsmöjligheter när det gäller oljeutsläpp från lågsavvliga marina bränslen ([IMAROS II](#)).

När det gäller **plastföreningar och föroreningar från avfall** kommer flera reviderade delar av EU-lagstiftningen om avfall att bidra till nollförening (t.ex. den nya förordningen om ekodesign för hållbara produkter, det reviderade ramdirektivet om avfall, den nya förordningen om transport av avfall, direktivet om engångsplast, den nya förordningen om förpackningar och förpackningsavfall och den nya förordningen om plastpellets). För att komplettera dessa åtgärder har kommissionen offentliggjort bioekonomistrategin⁴⁹ och arbetar med rättsakten om den cirkulära ekonomin som ska stödja de viktigaste pelarna i konkurrenskraftskompassen.

⁴⁸ EEA (2023): [From source to sea — The untold story of marine litter](#).

⁴⁹ COM(12025) 960.

När det gäller **bullerföroreningar** är åtgärder på gång⁵⁰ som ska förbättra trafikdugligheten hos EU:s fordonspark i syfte att även åtgärda buller från dessa transportsätt. När det gäller järnvägar har införandet av tysta godsvagnar som uteslutande ska användas på ”tystare sträckor”⁵¹ inneburit ett stort steg mot att minska bullret inom sektorn. Framtida ändringar av denna förordning förväntas till 2029. Kommissionen kommer också att bedöma möjligheten att införa EU-mål och gränsvärden för bullerminskning i direktivet om omgivningsbuller i linje med revisionsrättens rekommendationer⁵².

Miljö- och hälsopolitiken är tätt sammanflätad – tillämpning av One Health i praktiken. Miljö- och klimatdimensionen i One Health-modellen är avgörande på grund av dess roll när det gäller att förmedla hälsoutfall och påverka uppkomsten och spridningen av sjukdomar hos djur och människor. Kommissionen kommer att fortsätta att fokusera på förebyggande hälsovård med utgångspunkt i det framgångsrika exemplet som utgörs av Europas plan mot cancer och den nya EU-planen för hjärt-kärlhälsa. Kommissionen arbetar även hårdare för att införa One Health-styrning⁵³ och se till att miljöhänsyn införlivas i EU-initiativ som syftar till att förebygga icke-överförbara sjukdomar⁵⁴.

En hälsosammare miljö – inga luft- och bullerföroreningar

Ren luft och tysta områden är en viktig faktor för ett hälsosamt liv. Många projekt har visat hur den regionala luftkvaliteten kan förbättras ([LIFE Malopolska](#), [LIFE Prepair](#), [LIFE Sirius](#)) och att rena stadsmiljöer främjar välbefinnandet, inbegripet hjärt- och kärlhälsa, friska luftvägar och psykisk hälsa. ([eMOTIONAL Cities](#), [EXPANSE](#), [LongITools](#)) och. De visar också hur extrem värme kan förvärra luftföroreningarna ([EXHAUSTION](#)) och hur stadsförgröning minskar dessa effekter och samtidigt utgör ett affärsmässigt argument för plantering av nya träd ([100KTREES](#), [LIFE AIRFRESH](#)).

Blandningar av föroreningar, inklusive nya sådana, exempelvis hormonstörande ämnen och läkemedel, håller på att bli ett allt större problem.

Genom biologisk exponeringsmätning har man kunnat se exempel på vilka effekter som flera kemikalier kan medföra för människors hälsa⁵⁵. Det finns även rapporter som belyser att effekterna av exponering för vissa kemikalier kan medföra betydande hälsokostnader⁵⁶. Samtidigt visar dessa uppgifter att effektiv reglering minskar exponeringen och kan leda till mätbara förbättringar på kort tid. Vissa farliga kemikalier påverkar också den biologiska mångfalden samt vilda djur och växter⁵⁷. Sedan 2019 finns genom Europeiska unionens strategi om läkemedel i

⁵⁰ Se [uppdaterade regler för säkrare vägar, mindre luftföroreningar och digitala fordonsdokument](#).

⁵¹ I enlighet med ändringen av förordning (EU) 1304/2014 (TSD Buller) eller mer nyligen överenskommelsen om [CountEmissionsEU](#).

⁵² [Revisionsrättens särskilda rapport 02/2025](#): Föroreningar i städer i EU – Städerna har fått renare luft men är fortfarande för bullriga.

⁵³ [Mekanismen för vetenskaplig rådgivning: One Health governance in the EU](#).

⁵⁴ Rådets rekommendation 2023/C 220/01.

⁵⁵ EEA (2025): [Risks of chemical mixtures for human health in Europe](#).

⁵⁶ T.ex. [HEAL \(2025\): Chemical pollution driving men's health crisis](#): Hälsobördan och den ekonomiska bördan är avsevärd: de relaterade kostnaderna beräknas överstiga 15 miljarder euro per år.

⁵⁷ EEA (2025): [Mixtures of chemicals in Europe's rivers and lakes](#) och Saskia Finckh et al. (2022): [Endocrine disrupting chemicals entering European rivers: Occurrence and adverse mixture effects in treated wastewater](#) (samt Pistocchi, A. et al. (2022): [European scale assessment of the potential of ozonation and activated carbon treatment to reduce micropollutant emissions with wastewater](#).

miljön⁵⁸ ett helhetsperspektiv i syfte att få bukt med förekomsten av läkemedel i miljön. Åtgärder för att förhindra utsläpp av farliga kemikalier i tidigare led kan minska saneringskostnaderna, t.ex. för vattenbehandling.

En renare miljö – nollförorening från läkemedel

Mer innovativa metoder är på gång för att minimera miljöavtrycket genom att använda den senaste tekniken för att avgifta spillvatten från läkemedelsindustrin med mer än 80 % med hjälp av en ekonomiskt bärkraftig och kostnadseffektiv metod ([LIFE PHARMA-DETOX](#)). Projektet [RECOPHARMA](#) har även utvecklat avancerade lösningar för vattenbehandling som har många användningsområden och är snabba, effektiva och billiga.

Ärva och långlivade föroreningar, det underskattade problemet. Trots en ökad medvetenhet om riskerna med och de höga miljökoncentrationerna av evighetskemikalier⁵⁹ har man bara börjat inse den fulla omfattningen och de allvarliga konsekvenserna av omfattande föroreningar från per- och polyfluorerade alkylsubstanter (PFAS) och andra långlivade kemikalier. I synnerhet har den omfattande förekomsten av trifluorättiksyra (TFA)⁶⁰, en vanlig nedbrytningsprodukt från vissa PFAS, ännu inte behandlats tillräckligt i övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening. De senaste besluten om vattenförorenande ämnen⁶¹, begränsningen av PFAS i brandsläckningsskum⁶² och det kommande arbetet med kemikalier (inbegripet arbetet med den allmänna begränsningen av PFAS)⁶³ samt annan nyligen överenskommen lagstiftning kommer dock att belysa problemets omfattning i hela EU. När det gäller PFAS i dricksvatten har kommissionen tecknat ett avtal med Världshälsoorganisationen (WHO)⁶⁴ för att bedöma den senaste vetenskapliga evidensen om de potentiella hälsoeffekterna av relevanta PFAS, inklusive TFA, i dricksvatten. Parallellt med detta pågår en studie⁶⁵ som syftar till att analysera behandlingstekniker och tillhörande kostnader för att avlägsna PFAS (och TFA) från dricksvatten. En studie om PFAS i avfallsströmmar pågår också som tar hänsyn till förbudet mot PFAS i förpackningar och förpackningsavfall⁶⁶. Kommissionen kommer med detta som utgångspunkt att överväga det bästa tillvägagångssättet. Dessutom kommer åtgärder för begränsning och sanering av PFAS samt stöd till alternativ som tillkännagavs i handlingsplanen för den europeiska kemiska industrin⁶⁷ och den europeiska strategin för

⁵⁸ COM(2019) 128, för mer information: https://environment.ec.europa.eu/topics/water/surface-water_sv.

⁵⁹ Se [Zero pollution monitoring and outlook 2025](#) (övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening 2025, inte översatt till svenska) och Europeiska miljöbyråns miljösignaler: 1) [Treatment of drinking water to remove PFAS](#), 2) [PFAS contamination and soil remediation](#) och 3) [Leachate pollution from landfills](#).

⁶⁰ Ett [förslag lämnades till Echa i april 2025](#) om harmoniserad klassificering av TFA som reproduktionstoxiskt 1B och långlivad, mobil och toxisk eller mycket långlivad och mycket mobil.

⁶¹ [Vattenföroreningar: rådet och parlamentet enas preliminärt om uppdatering av prioriterade ämnen i yt- och grundvatten](#).

⁶² [Kommissionen begränsar användningen av s.k. evighetskemikalier i brandsläckningsskum](#).

⁶³ Echa (2025): [Per- och polyfluoralkylsubstanter \(PFAS\)](#).

⁶⁴ Överenskommelse om medverkan mellan WHO och GD Miljö. [Assessing health effects of PFAS in drinking water](#).

⁶⁵ Kontraktet [Analysis of treatment techniques: removal of specific pollutants and feasibility assessment of an EPR system for PFAS](#).

⁶⁶ Förordning (EU) 2025/40.

⁶⁷ COM(2025) 530.

vattenresiliens⁶⁸ att ta itu med frågan på ett helhetsinriktat sätt i partnerskap med alla berörda parter.

Sanering av miljön – nollförorening genom sanering

Förebyggande av föroreningar måste vara en prioritet, men detta är inte alltid möjligt att åstadkomma. Innovativa och kostnadseffektiva sätt att upptäcka och sanera långlivade och mobila förorenande ämnen som exempelvis PFAS blir alltmer tillgängliga på marknaden ([SCENARIOS](#), [ZeroPM](#), [LIFE SQuRCE](#), [CHROMOFORA](#) och [PROMISCES](#)). Naturbaserade lösningar kan också bidra till att minska föroreningar orsakade av näringsämnen eller avlägsna gamla metallföroreningar i flodsediment och jord ([LIFE NARMENA](#), [LIFE BELLINI](#), [LIFE POPWAT](#)). Naturbaserade lösningar för marksanering blir alltmer innovativa och minskar föroreningarna men även kostnaderna för sanering ([POSIDON](#), [ARAGON](#), [EDAPHOS](#)).

Europeiska miljöbyrån och det gemensamma forskningscentrumet kommer att fortsätta att uppdatera **övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening**⁶⁹ vartannat år. Framtida versioner kommer i allt högre grad att dra nytta av den nyligen överenskomna lagstiftningsramen för ”ett ämne, en bedömning”. Det kommer att bidra till att förbättra insamlingen av data, integrerade analyser och tidig varning för kemiska föroreningar samt inrätta en permanent EU-omfattande biologisk exponeringsmätning för att tillhandahålla ett värdefullt dataset. I övervaknings- och prognosbedömningen kommer fokus att ligga kvar på att följa framstegen mot att uppnå 2030-målen, men kommande versioner kommer att planlägga framstegen fram till 2040 och 2050 och se över de befintliga målen ur ett vetenskapligt perspektiv för att avgöra huruvida det behövs strängare eller ytterligare mål för 2040. Arbetet med övervaknings- och prognosrapporten för nollförorening kommer också att anpassas närmare till pågående eller planerad nationell övervakning. Genom att integrera data och bedömningar, exempelvis de från Copernicus, kan också bidra till **förenkling** genom att använda digitala verktyg och artificiell intelligens för att samla in offentligt tillgängliga data i stället för att uteslutande kräva att medlemsstaterna rapporterar.

Kommissionen kommer genom den politiska agendan för nollförorening att sträva efter att **minska den administrativa bördan och regelbördan**. Detta kommer inte bara att vägleda översynen av lagstiftningen, exempelvis översynen av Reach-förordningen eller översynen av havsmiljödirektivet, utan även arbetet med delegerade akter och genomförandekter. I omnibusförslagen om kemikalier och miljö⁷⁰ har man även identifierat vissa förenklingsåtgärder med anknytning till arbetet med nollförorening. Kommissionen kommer att fortsätta att stresstesta EU-lagstiftningen även ur ett nollföroreningsperspektiv, till exempel genom några kommande utvärderingar och dialoger.

⁶⁸ COM(2025) 280.

⁶⁹ Genomförs i nära samordning med [EU indicator framework for chemicals](#).

⁷⁰ COM(2025) 526 och 531 samt COM(2025) 980, 981, 982, 983, 984, 985 och 986.

Kommissionen kommer att

- fortsätta att stödja kommuner och regioner i deras åtgärder för nollförorening,
- se över Reach-förordningen för att förenkla och uppdatera den och samtidigt säkerställa att miljön och människors hälsa skyddas,
- utvärdera nitratdirektivet och direktivet om engångsplast,
- lägga fram en helhetsstrategi för djurhållning och offentliggöra en rapport om industriutsläpp i enlighet med artikel 73 i direktivet om industriutsläpp [senast 2026]
- bedöma möjligheten att införa EU-mål för bullerminskning och bullergränser i direktivet om omgivningsbuller [senast 2029],
- genomföra de föroreningsrelaterade åtgärderna i den europeiska strategin för vattenresiliens och den europeiska världshavspakten,
- genomföra de PFAS-relaterade åtgärder som tillkännagavs i handlingsplanen för den europeiska kemiska industrin,
- bidra till genomförandet av EU-planen för hjärt-kärhälsa och Europas plan mot cancer genom åtgärder för nollförorening,
- offentliggöra ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar om EU:s vattenbruks miljöprestanda [senast 2026] och om främjande av vattenbrukets miljöfördelar [senast 2027] samt ge medlemsstaterna och vattenbruksnäringen utbildning i detta.

4 STÖD TILL OMSTÄLLNINGEN TILL NOLLFÖRORENING

Kommissionen kommer att fortsätta att hjälpa medlemsstaterna med deras genomförandeåtgärder, med fokus på viktiga möjliggörande faktorer: integration, investeringar och innovation. Kommissionen kommer också att fortsätta att främja internationellt samarbete kring förebyggande och minskning av föroreningar och delta i såväl multilaterala som bilaterala internationella samarbeten.

4.1 Genomförande, investeringar och integration för att främja förändring

Genomförandet måste prioriteras. I den senaste granskningen av genomförandet av miljöpolitiken⁷¹ – en periodisk rapport om det aktuella läget i genomförandet av EU:s miljölagstiftning och miljöpolitik – identifieras de politikområden där de största utmaningarna finns när det gäller att genomföra EU:s miljölagstiftning, nämligen den cirkulära ekonomin och avfall, nollförorening inklusive kemikalier, natur och biologisk mångfald, och klimatåtgärder. I rapporten identifieras god praxis och utmaningar i medlemsstaterna. Den innehåller rekommendationer om förbättringar och lösningar samt prioriterade åtgärder⁷². I 2025 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken identifieras fem centrala faktorer som gör skillnad mellan ett gott genomförande och ett bristfälligt genomförande. Dessa är följande: 1) **integrering av miljömål** i den offentliga politiken genom politisk dialog och fördelning av genomförandekostnaderna mellan berörda parter, 2) **finansiering**, 3) **administrativ kapacitet**, särskilt för att säkerställa lämplig planering och

⁷¹ COM(2025) 420, mer information: [Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken](#).

⁷² Av de 96 prioriterade åtgärder som rekommenderats medlemsstaterna rör 36 föroreningsrelaterad lagstiftning (se bilaga 1 till COM(2025) 420).

samordning, 4) **digitala data**, och 5) **allmänhetens roll** i miljöbeslut jämte bättre **tillgång till rättslig prövning och sätt att söka gottgörelse**.

Alla berörda parter – från kommissionen till medlemsstaterna, inbegripet regionala och lokala myndigheter, den privata sektorn, och det civila samhället och hushållen – har en roll att spela i genomförandet av miljöpolitiken. För att stödja ett bättre genomförande och bättre efterlevnad kommer kommissionen att genomföra **dialoger om genomförande**⁷³ som bygger på de landsspecifika bedömningarna och rekommendationerna om prioriterade åtgärder i granskningen av genomförandet av miljöpolitiken och i policyspecifika bedömningar⁷⁴. **Intressentplattformen för nollförorening** kommer också att spela en viktig roll eftersom den leds tillsammans med Regionkommittén och särskilt diskuterar utmaningar i samband med genomförandet på regional och lokal nivå⁷⁵. Dessutom kommer dialogerna med berörda parter, däribland företag och det civila samhället, att fortsätta och kretsa kring **kontroller av tillämpningen i praktiken** av huruvida EU-lagstiftningen kan tillämpas effektivt i praktiken. Kommissionen kommer också att fortsätta att stödja medlemsstaterna genom att tillhandahålla teknisk kapacitet och finansiering⁷⁶ samt förenkla regelverken, vid behov kompletterat med verkställighetsåtgärder. **Life-programmet**, EU:s finansieringsinstrument för miljö, klimatåtgärder och omställningen till ren energi, har **bidragit till att åtgärda brister i genomförandet** genom att tillhandahålla riktad medfinansiering och tekniskt stöd för att stödja särskilda åtgärder (t.ex. för avloppsvatten, industriutsläpp och jordbruksutsläpp samt kemikaliehantering), stärka den administrativa kapaciteten och de digitala verktygen samt främja flernivåstyrelse.

Finansiering är en viktig möjliggörande faktor för genomförandet. 2025 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken innehåller en detaljerad analys av investeringsbehoven för, och bristerna i, genomförandet av EU:s miljölagstiftning som uppgår till 122 miljarder euro per år i EU, dvs. 0,8 % av EU:s BNP⁷⁷. En nyligen genomförd studie⁷⁸ visar att kostnaden för uteblivna åtgärder vida överstiger investeringskostnaden, med ett uppskattat genomförandegap på 180 miljarder euro per år, vilket är mycket mer än kostnaden för att överbrygga genomförandegapet. De beräknade investeringsgapen för förebyggande och begränsning av föroreningar samt vattenskydd (som till stor del är kopplade till infrastruktur för vatten och avloppsvatten) uppgår till 58 miljarder euro per år (eller 48 % av det totala gapet). **EU-finansiering** spelar en viktig roll för att bidra till att åtgärda brister i genomförandet. Exempelvis föreslog kommissionen i den senaste **halvtidsöversynen av sammanhållningspolitiken**⁷⁹ ytterligare åtgärder för att uppmuntra medlemsstaterna och regionerna att investera i vattenresiliens. Den

⁷³ I synnerhet de strukturerade dialoger som tillkännagavs inom ramen för den europeiska strategin för vattenresiliens.

⁷⁴ COM(2025) 2, COM(2025) 3 och relaterade arbetsdokument från kommissionens avdelningar.

⁷⁵ [Zero Pollution Going Local | Europeiska regionkommittén](#).

⁷⁶ T.ex. genom det stöds som erbjuds genom verktyget [TAIEX EIR Peer-to-Peer](#), instrumentet för tekniskt stöd inom ramen för den europeiska planeringsterminen eller EIB:s vattenprogram och rådgivningsmekanism för hållbart vatten som tillkännagavs i den europeiska strategin för vattenresiliens.

⁷⁷ COM(2025) 420 och resultattavlan för granskningen av genomförandet av miljöpolitiken: <https://environment.ec.europa.eu/app/eir-dashboard-on-environmental-investment-needs-and-gaps>.

⁷⁸ [Update of the costs of not implementing EU environmental law](#).

⁷⁹ [A modernised Cohesion policy: The mid-term review](#).

överenskomna förordningen⁸⁰ omfattar ytterligare 10 % i EU-finansiering och högst 20 % i förfinansiering för investeringar i vattenresiliens, inbegripet investeringar för att bidra till att minska vattenföroreningar.

⁸⁰ Förordning (EU) 2025/1914.

En renare miljö – finansiering för nollförorening

EU:s investeringar har bidragit direkt eller indirekt till åtgärder med anknytning till uppnåendet av målet om ren luft⁸¹. Tack vare att medlemsstaterna har haft tillgång till och använt EU-finansiering har direkt stöd gått till bland annat projekt för ren luft eller till att inkorporera av målen för ren luft i andra investeringar (t.ex. infrastruktur). Sedan 2007 har EU investerat 84 euro per person i stor vatteninfrastruktur. Investeringarna i de central- och östeuropeiska regionerna har varit mycket högre, från 100 euro till över 300 euro per person. Detta har lett till betydande minskningar av föroreningarna och därmed till förbättrad vattenkvalitet. [Resultattavlan](#) Towards zero pollution in regions ger en överblick över dessa förbättringar.

I framtiden kommer det även att finnas tillgänglig EU-finansiering för en renare miljö. Enligt förslagen till den **nya fleråriga budgetramen**⁸² är investeringar med anknytning till nollförorening en del av målet på 35 % för klimat- och miljöutgifter. Detta skapar en potential för fortsatta och ännu starkare synergier mellan utgifter för klimatneutralitet och/eller skydd av den biologiska mångfalden och för nollförorening. Den föreslagna **Europeiska konkurrenskraftsfonden** och den föreslagna **Europeiska fonden för ekonomisk, territoriell och social sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och havsfrågor, välbefinnande samt säkerhet**, enligt vilka medlemsstaterna bör utarbeta **nationella och regionala partnerskapsplaner**, kommer att bidra till att skydda, återställa och höja miljöns kvalitet, däribland sötvatten, kust, hav och jord, minska föroreningarna, hejda och vända förlusten av biologisk mångfald och åtgärda försämringar av ekosystem på land och i hav, samtidigt som klimat- och vattenresiliensen förbättras. I förslagen för **Horisont Europa** för perioden 2028–2034 påpekades att det är nödvändigt att integrera miljövetenskap i verksamheten för att undvika skada på miljön, för att bevara en ren miljö och återställa sunda ekosystem. Den identifierade också ”Sträva efter nollförorening av vatten i EU” som ett tänkbart visionärt projekt. Dessutom kommer **den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden** samt **Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden** att fortsätta att bidra till att uppnå nollförorening.

Eftersom EU-finansiering inte är tillräckligt behövs även betydande nationell finansiering. I detta sammanhang bör medlemsstaterna på ett bättre sätt använda **skatter, system för utökad producentansvar** och andra mekanismer för att bättre genomföra **principen att förorenaren betalar**. Medlemsstaterna använder för närvarande inte miljöbeskattning i någon större utsträckning⁸³. I 2025 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken och paketet om den europeiska planeringsterminen 2024⁸⁴ rekommenderas en reform av miljöskadliga subventioner. Medlemsstaterna får även överväga hur de ska vägleda företagens och konsumenternas val samtidigt som de tar in skatteintäkter som skulle kunna användas för att åtgärda investeringsgapet. **Kontrollen av ändamålsenligheten vad gäller principen att förorenaren betalar** ger vissa värdefulla insikter om vad som

⁸¹ [clean-air tracking](#).

⁸² [EU:s budget 2028–2034 – för ett starkare EU](#) (COM(2025) 555, 565, 543, 560, 559 och 552).

⁸³ Se t.ex. [årsrapporten om beskattning 2025](#) (inte översatt till svenska).

⁸⁴ [Den europeiska planeringsterminen 2024: Vårpaketet](#).

har fungerat och belyser att det är ett väldigt effektivt sätt att sända prissignaler som gör miljöpolitiken mer effektiv, förutsatt att den rättvisa omställningen, konkurrenskraften, livsmedelstryggheten och de fasta omkostnaderna beaktas på lämpligt sätt i utformningen av politiken.

Frigörande av privata investeringar kommer att vara avgörande för att skala upp omställningen till ren energi. Kommissionen samarbetar med **Europeiska investeringsbanksgruppen (EIB-gruppen)** för att öka de offentliga och privata investeringarna i miljön (t.ex. inom ramen för den europeiska strategin för vattenresiliens) både i EU och globalt. Samarbete med finansinstitut kan mobilisera mer privat finansiering genom blandade finansieringsmetoder och innovativa modeller såsom strukturerade ekosystem för gröna och blåa obligationer. **EU:s förenklade ram för hållbar finansiering** och införandet av **den europeiska spar- och investeringsunionen** syftar också till att öka finansieringsmöjligheterna för företagen i EU. Siffrorna visar att **EU:s taxonomi** för hållbar finansiering används av allt fler investerare inom vissa sektorer⁸⁵. **Given för en ren industri** kommer att mobilisera ytterligare investeringar i ren energi genom att stärka **innovationsfonden** och föreslå en **bank för utfasning av fossila bränslen i industrin**. Genom **Omnibus II-förordningen** kommer **InvestEU-förordningen** att ändras i syfte att öka mängden finansiella garantier som InvestEU kan tillhandahålla för att stödja investeringar i användning av ren teknik, ren mobilitet, förebyggande, minskning och återvinning av avfall. Dessa åtgärder kommer ofrånkomligen att skapa sidovinst för nollförroening. Kommissionen kommer även, som en del av den europeiska strategin för vattenresiliens, att inrätta en investeringsaccelerator för vattenresiliens och lansera ett initiativ för gröna och blå korridorer för att stödja återställandet. Detta kommer att stödja investeringar i renare vatten.

Integrationen måste gå snabbare och längre. Erfarenheten av genomförandet visar att det är viktigt att se till att miljöpolitiken integreras tillräckligt i utvecklingen och genomförandet av den offentliga politiken, tidigt och på ett systematiskt och övergripande sätt. Det är även avgörande att ta hänsyn till miljökonsekvenserna för den offentliga politiken, budgeten och ekonomin. Ett mer integrerat helhetsgrepp – till exempel att sammanföra myndigheter inom olika politikområden eller regioner – tenderar därför att leverera bättre resultat på lång sikt och vara mer inkluderande, konsekvent, ändamålsenligt och effektivt. I 2021 års handlingsplan fastställdes därför flaggskeppsinitiativet ”Genomdriva nollförroening tillsammans”⁸⁶, med inledande arbete i samarbete med EU:s nätverk för genomförande och upprätthållande av miljölagstiftningen (Impel). Detta arbete kommer att fortsätta under 2026. De strukturerade dialoger som planeras för genomförandet av vattenlagstiftningen kommer att sträva efter att involvera alla relevanta delar av de nationella (och regionala) myndigheterna.

Renare transporter – utsläppsfri mobilitet

En minskning av koldioxidutsläppen från transportsektorn medför också fördelar vad gäller luftkvalitet och buller. Marknadsfärdiga prototyper för att upptäcka bullriga och

⁸⁵ [The EU Taxonomy's uptake on the ground.](#)

⁸⁶ ”sammanföra miljömyndigheter och andra tillsynsmyndigheter (t.ex. de som ansvarar för EU:s transport-, energi-, jordbruks- eller konsumentskyddslagstiftning) för att få igång ett utbyte av bästa praxis och uppmuntra medlemsstaterna att utforma sektorsövergripande efterlevnadsåtgärder för nolltolerans för föroeningar på nationell och gränsöverskridande nivå”.

förorenande fordon och bidra till att minska föroreningarna genom multifunktionella skydd och specialiserade trottoarer ([NEMO](#)). Bättre stadsplanering och organisering av sista kilometern-logistiken bidrar också till att minska koldioxidutsläpp, luftföroreningar och buller ([SENATOR](#), [LIFE ASPIRE](#)). Innovativa tekniker för utsläppsminskning och bränslen inom transport på inre vattenvägar bidrar till att minska luftföroreningarna och utsläppen av växthusgaser under verkliga förhållanden ([LIFE CLINSH](#)).

Renare jordbruk – jordbruk med nollutsläpp

Genom att ändra jordbruksmetoderna kan föroreningarna minskas markant. **Luftföroreningar från intensiv köttproduktion** (svin och fjäderfä) och **mjölkproduktion** kan minskas med hjälp av innovativ teknik och innovativa förvaltningsmetoder som exempelvis åtskiljande av avfallsströmmar och genom att använda robotar vilket minskar utsläppen och omvandlar lagrat gödsel till kommersiellt gödselmedel vilket gör det möjligt att fullborda kvävetets kretslopp på ett jordbruk ([LIFE CMCD](#), [LIFE Green Ammonia](#), [LIFE Clean Air Farming](#), [Econutri](#), [SOLACE](#)). Dessutom håller kommissionen på att utarbeta en handlingsplan för gödselmedel som bland annat kommer att undersöka hur gödselmedel och återvunna näringsämnen kan användas på ett effektivt sätt, vilket i det långa loppet gynnar insatser för att minska föroreningar från gödselmedelsanvändning. Innovativa omställningsvägar till ett mer hållbart växtskydd kan minska kostnaderna för växtskydd och samtidigt minska föroreningarna med bekämpningsmedel av luft, vatten och mark och producera hälsosammare livsmedel ([SPRINT](#)). Genom att samarbeta med jordbrukare och organisationer för att identifiera hållbara metoder för att hantera **mikro- och nanoplast** har det varit möjligt att samtidigt förbättra miljön och öka produktiviteten inom jordbruket ([PAPILLONS](#), [MINAGRIS](#)).

Ett renare liv – uppbyggnad av nollförorening

Stadsutveckling med en ren och cirkulär infrastruktur kan minska växthusgaserna, minimera avfallet och främja hållbar konsumtion och samtidigt minska föroreningarna. Genom att använda ett sorterat avloppssystem med "tre rör" möjliggörs återvinning av vatten och avfall samt återvinning av energi och näringsämnen ([RecoLab](#)). Användning av naturliga material och utveckling av en digital tvilling av byggnader, som ska vara utrustad med sensorer för att övervaka viktiga parametrar såsom fukthalt, kommer att möjliggöra prediktivt underhåll och ge en indikation på effekterna av tekniska ändringar på byggnadens prestanda ([Build-in-Wood](#)).

Kommissionen kommer att

- diskutera de landsspecifika utmaningar som rör föroreningar vid de strukturerade dialoger med alla medlemsstater som aviserades i den europeiska strategin för vattenresiliens,
- tillsammans med Impel fortsätta utbytet av bästa praxis och uppmuntra sektorsövergripande efterlevnadsåtgärder.

4.2 Innovation och kompetens för att stärka konkurrenskraften

Innovation driver på omställningen till ren energi. Det kommer under den rådande ekonomiska krisen att vara viktigt att ge riktat stöd till industrin för att den ska kunna förbli kostnadsmässigt konkurrenskraftig och behålla kritisk produktion i EU. Det kommer att vara viktigt att förenkla av regelverket för att EU ska fortsätta att vara attraktivt för företag. Såsom nämns i konkurrenskraftskompassen är dock grundorsaken till den nuvarande krisen att det saknats innovation de senaste två årtiondena. Noggrant utformade åtgärder för att främja övergången till en modell för en ren och cirkulär ekonomi har inte bara potential att bidra till att skydda människors hälsa och miljön, de kan också skapa de affärsmöjligheter som krävs för innovativ och framtidsinriktad teknik och därmed stärka EU:s långsiktiga globala

konkurrenskraft. Given för en ren industri stöder denna satsning på innovation genom finansiering (genom innovationsfonden och InvestEU) eller särskilda initiativ såsom strategin för startupföretag och expanderande företag⁸⁷. När det gäller föroreningar kommer det nya innovationscentrumet för industriell omställning och industriutsläpp (INCITE)⁸⁸ att identifiera och utvärdera mognadsnivån hos innovativ teknik för att visa teknikens potential och främja dess användning i större skala. INCITE kommer också att analysera utfasningen av fossila bränslen, resurseffektivitet, inbegripet energi, råvaror och vatten, mindre och säkrare användning av farliga kemikalier och potentialen för en cirkulär ekonomi hos innovativ teknik i en 360-graders miljöbedömning. Kommissionen kommer även, med inspiration av INCITE, att skapa ett eller flera EU-nav för innovation och ersättning⁸⁹ för att övervinna innovationshinder och påskynda utvecklingen av säkrare och mer hållbara lösningar med särskild uppmärksamhet på små och medelstora företags behov. Kommissionen kommer även att utforska samarbetsstrategier för ersättning av utvalda kemikalier. Ramen för kemikalier som är designade för att vara säkra och hållbara⁹⁰ kommer att ingå i naven för innovation för att ge teknisk vägledning från ett tidigt skede.

Renare produkter och processer – innovationer för nollförorening

Bioekonomiska innovationer, exempelvis biologiskt nedbrytbara plastförpackningar, absorberande hygienprodukter eller biobaserade alternativ för matbrickor samt nya modeller för nätverksbyggande längs hela värdekedjan för plast i den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin minskar mängden plastavfall och därmed deponering av avfall och föroreningar ([Circpack](#), [EMBRACED](#), [FRESH](#), [LIFE CLOOVER2](#)). En **innovativ textilmotod** omvandlar gamla bomullstextilier till hållbara fibrer av hög kvalitet med mindre förorenande kemikalier ([TeKiDe](#)). Innovativa metoder för återvinning av farligt avfall som utgörs av eller innehåller **elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE)** gör det möjligt att på ett säkert sätt återvinna rena polymerer, brom och antimontrioxid från plast, vilket stöder ett slutet återvinningssystem och därigenom bidrar till att minska EU:s beroende av importerad antimon ([PLAST2bCLEANED](#)). Innovativ teknik återvinner **resurser från avloppsvatten** (exempelvis biogödsel, cellulosa, bioplast, biometan och en mängd olika livsmedelstillsatser och tillsatser i drycker) och minskar väsentligen driftskostnaderna för reningsverk och deras miljöpåverkan och skapar i sin tur nya affärsmöjligheter och arbetstillfällen ([AFTERLIFE](#), [INCOVER](#), [SMART-Plant](#), [LIFE ENRICH](#), [24Water](#)). **Innovativa generatorer** som används i byggverksamhet och grön omsorg i städer minskar utsläppen samtidigt som de utgör mindre, lättare och mer kraftfull portabel kraftförsörjning som lockar till sig betydande summor i finansiering från privata investerare ([LIFE CLEANAIRMM](#)). **Innovativa framdrivningssystem** erbjuder renare och mer cirkulär teknik för uppskjutning av satelliter ([HyImpulse](#), [Pangea](#)).

EU:s forskning och innovation har legat till grund för denna omställning i många år och kommer att fortsätta att göra det. Miljöforskning och demonstrationsprojekt som rör förebyggande, begränsning och sanering av föroreningar har traditionellt varit prioriterade i EU:s forskningsprogram och i Life-programmet.

⁸⁷ COM(2025) 270.

⁸⁸ Inrättad inom ramen för det reviderade direktiv (EU) 2024/1785 om industriutsläpp, se [European Innovation Centre for Industrial Transformation and Emissions | INCITE](#).

⁸⁹ COM(2025) 530.

⁹⁰ *Safe and Sustainable by Design for Chemicals and Materials. Revised Framework* (2025). JRC143022 ([på tryckning](#)).

Under den nuvarande fleråriga budgetramen har **EU ökat sitt stöd** genom finansieringsprogrammen Horisont Europa och Life. När det gäller forskning och innovation är en särskild destination, ”En ren miljö och nollförorening”, med särskilda instrument såsom EU:s uppdrag⁹¹ och partnerskap⁹², särskilt verkningsfull, liksom destinationen ”Leva och arbeta i en hälsofrämjande miljö”, som tar itu med miljöexponeringarnas inverkan på människors hälsa. Forskning och innovation som syftar till att ta itu med föroreningar ingår också i hela programmet.

Många **Horisont 2020- och Horisont Europa-projekt har stött och fortsätter att stödja åtgärderna för nollförorening**⁹³, särskilt förebyggande av sjukdomar och främjande av hälsa, vattenanvändning och vattenförvaltning, luft-, sötvatten- och jordmåns kvalitet, skydd av den marina miljön, utveckling av kemikalier och material som är designade för att vara säkra och hållbara, cirkularitet, jordbruk, livsmedelssystem (bland annat genom Food 2030-initiativet och vägen mot livsmedelssystem med nollförorening), industriell innovation, bioekonomin, transport, energi, miljöövervakning och miljöobservation. De miljörelaterade sidovinsterna av forskning om och innovation inom klimatåtgärder leder ofta till att föroreningar förebyggs och minskas, vilket skyddar den biologiska mångfalden och de naturliga ekosystemen. Ett exempel är en särskild ansökningsomgång 2024 inom ramen för EU-uppdraget ”Klimatneutrala och smarta städer” som fokuserade på att skapa städer med nollförorening och där över 100 förslag lämnade in⁹⁴.

Life-programmet fortsätter att vara en pådrivande faktor för demonstration och spridning samt upptagande i politiken av rena lösningar i medlemsstaterna. Life kompletterar Horisont Europa genom att minska riskerna med lösningar som är nära att lanseras på marknaden och stödja myndigheters, allmännyttiga företags och små och medelstora företags användning av dem. Genom pilotinitiativ och storskaliga demonstrationer, förbättrad styrning, kapacitetsuppbyggnad och riktat politiskt stöd bidrar Life till att omvandla grön innovation till reproducerbara nollföroreningsmetoder som är öppna för investeringar i hela EU och dess grannskap. Sedan 2014 har mer än 170 Life-projekt med 400 miljoner euro i EU-finansiering arbetat för att åtgärda luft-, vatten- och markföroreningar och har gett levererat mätbara konkreta resultat och utgjort underlag till EU:s lagstiftning och standarder⁹⁵. I framtiden kommer EU-finansiering även att spela en viktig roll eftersom alla viktiga Life-inslag ingår i förslaget till Europeiska konkurrenskraftsfonden.

Ett centralt framtida innovationstema kommer att vara sanering av ärvda föroreningar. Vatten- och markövervakning visar det stora antalet förorenade områden i EU⁹⁶. Genomförandet av det nya direktivet om markövervakning och förordningen om restaurering av natur kommer i viss mån att bidra till att komma

⁹¹ ”En giv för den europeiska marken”, ”Återställa våra hav och vatten” och ”Klimatneutrala och smarta städer”.

⁹² Partnerskapet för riskbedömning av kemikalier eller Water4All – Tryggad vattenförsörjning för planeten.

⁹³ [Horizon projects supporting the Zero Pollution Action Plan](#).

⁹⁴ Det kunde dock endast finansiera fyra utvalda projekt med totalt 20 miljoner euro.

⁹⁵ [LIFE Project Portfolio - Overview](#) (från 2014 och framåt).

⁹⁶ [Zero pollution monitoring and outlook 2025 \(övervaknings- och prognosrapport för nollförorening 2025, inte översatt till svenska\)](#).

till rätta med detta problem. I detta sammanhang har naturbaserade lösningar och biosanering potential att tillhandahålla kostnadseffektiva lösningar. Det offentlig-privata initiativet för att uppnå ett tekniskt genombrott i genomförbara och överkomliga metoder för upptäckt och sanering av PFAS och andra långlivade kemikalier kommer att sträva efter att främja utarbetandet av sådana lösningar⁹⁷.

Det finns digitala lösningar för nollförorening⁹⁸, men de hinder som föreligger för att de införs måste undanröjas. European Network of Living Labs (ENoLL) har utfärdat vissa rekommendationer⁹⁹ om levande laboratorier för nollförorening som kan bidra till att öka utnyttjandet av digitala lösningar. Nya möjligheter uppstår genom att data, till exempel från jordobservation, kombineras med artificiell intelligens och modellering. Nya Copernicus Sentinel-satelliter kommer att ge mer exakta och aktuella data, till exempel om luftkvalitet och utsläpp. **Destination Earth¹⁰⁰** och, i nära synergi med det kommande initiativet för havsobservation och den kommande rättsakten för världshaven, **den europeiska digitala tvillingoceanen** syftar till att stödja sådana banbrytande verktyg för att bland annat ta itu med föroreningsrelaterade frågor. Europeiska kommissionens gemensamma forskningscentrum (JRC) bidrar också till arbetet på detta område, med modeller för marina föroreningar som används i *Zero Pollution Outlook*.

En renare miljö – nollförorening genom jordobservation och digitala tvillingar
Copernicus, jordobservationskomponenten i EU:s rymdprogram, har gjort det möjligt att utveckla flera affärlösningar för nollförorening. Genom att utnyttja jordobservation, artificiell intelligens och maskininlärning kan man avsevärt förbättra miljöövervakningen av luft-, havs-, sötvattens- och jordmänskvalitet, markförstöring och avskogning samt inverkan på leveranskedjan (**Orbify**). Det har även gjort det möjligt att utveckla en plattform för hantering av föroreningskriser som övervakar floder, reservoarer och stadsområden, vilket hjälper lokala myndigheter att spåra föroreningar och snabbt reagera på dem (**Azulfy**). Andra digitala plattformar mobiliserar medborgarna så att de i realtid kan identifiera och rapportera olagliga avfallsplatser i sina samhällen, vilket bidrar till att öka medvetenheten och stödja snabba lokala åtgärder (**WasteNoTime**). Dessa verktyg hjälper också ekonomiska aktörer att uppnå nollförorening. Applikationer för **smart jordbruk** kan minska föroreningarna och spara in på kostnader genom att hjälpa jordbrukare att matcha jordbruksinsatsvaror (gödselmedel, bekämpningsmedel, vatten) med vad grödorna faktiskt behöver (**SOAT**, **DINOSAR**, **TerraMetallum**). Optimering av verksamheten vid **flygplatser och flygbanor** bidrar till att minska buller, bränsleförbrukning och utsläpp av luftföroreningar och växthusgaser (**EDGAR**, **VITOLMINS**). Tjänster för bättre geoteknisk övervakning och miljöövervakning av **gruvdrift** under hela livscykeln från prospektering till nedstängning bidrar till att förbättra driftsäkerheten och effektiviteten, samtidigt som de gör det möjligt för gruvoperatörerna att begränsa föroreningar och avfall och sträva efter en mer cirkulär materialanvändning (**MOSMIN**, **TerraEye**).

Digitaliseringen är beroende av tillgången till och användbarheten hos högkvalitativa data. Flera projekt främjar tjänster som är baserade på miljödata,

⁹⁷ Initiativet kommer att stödjas av forskningsprojekt, t.ex. EU-uppdraget ”En giv för den europeiska marken” (2025 års ansökningsomgång för särskilda levande laboratorier för marksanering).

⁹⁸ SWD(2021) 140.

⁹⁹ [ENoLL:s rekommendationer 2023](#).

¹⁰⁰ [Destination Earth \(DestinE\) - digital model of the earth](#) och [European Digital Twin of the Ocean \(European DTO\)](#).

med tonvikt på vikten av nollförorening för att påskynda genomförandet¹⁰¹. Flera pilotinitiativ för smarta samhällen har också lanserats i ett försök att samla in data om nollförorening i städer¹⁰². Ett viktigt instrument för att förbättra tillgången till data om föroreningar är den nya rättsliga ramen ”**ett ämne, en bedömning**”, som bland annat inrättar en gemensam dataplattform¹⁰³ och en gemensam kontaktpunkt för tillgång till data om kemikalier. Kommissionen håller också på att utarbeta en handlingsplan för digitalisering av vattensektorn för att öka medvetenheten om sådan utveckling och stödja den på ett mer systematiskt sätt. **Digitala verktyg kan även hjälpa konsumenter och medborgare att göra miljövänliga val** som stöder målen om nollförorening. Medborgarna vill i allt högre grad veta hur ren den luft de andas är eller om vissa produkter innehåller farliga kemikalier.

Rena produkter – att göra nollföroreningsval

Ett antal användarvänliga konsumentappar gör det möjligt att identifiera produkter som inte innehåller kemikalier med farliga egenskaper ([Yuka](#), [ToxFox](#), [KEMILUPPEN](#), [CheckED yourself](#), [SIN List](#)). Vissa appar fokuserar på en mängd vardagsprodukter som exempelvis livsmedel, kosmetika, hygienprodukter, leksaker, möbler, mattor, idrottsskor, textilier och elektronisk utrustning. Andra tittar på farliga egenskaper, bland annat hormonstörande ämnen, och föreslår möjliga ersättningar eller lämnar personliga rekommendationer för hemmiljön, livsstilar och vardagsvanor. Dessa appar bidrar till innovation och ökar konsumenternas (och därmed företagens) medvetenhet om icke önskvärda kemikalier.

Bristen på kompetens och utbildning hämmar omställningen till ren energi. Det råder en utbredd brist på grön kompetens, särskilt i små och medelstora företag och inom viktiga sektorer såsom byggsektorn och sektorerna för transport, avfallshantering, energi och ingenjörsvetenskap. Den digitala och den gröna omställningen, som påverkar sysselsättningens utveckling fram till 2035, kräver att människor i alla åldrar och inom olika discipliner utvecklar nya färdigheter¹⁰⁴. Bristen på grön kompetens inom arbetskraften är ett växande problem. Utbildning och omskolning lyckas fortfarande inte att hålla jämna steg med efterfrågan¹⁰⁵. Utöver allmänna åtgärder för att stödja grön kompetens genom kompetenspakten¹⁰⁶ (t.ex. det regionala partnerskap som leds av de europeiska kemiregionernas nätverk inom ramen för kompetenspakten)¹⁰⁷ lanserar kommissionen särskilda initiativ inom ramen för den europeiska strategin för vattenresiliens (såsom den vattensmarta industrialliansen och den europeiska vattenakademin) som kommer att omfatta den kompetens som krävs för att uppnå nollförorening.

¹⁰¹ *Data Space for a Sustainable Green Europe* ([SAGE-projektet](#)) eller det tidigare [Green Deal Data Space GREAT Project](#).

¹⁰² [Det gemensamma europeiska dataområdet för smarta och hållbara städer och samhällen](#), se pilotprojekten StiD, IPPCP och Geo4Water.

¹⁰³ [Förordning](#) (EU) 2025/2455.

¹⁰⁴ Cedefop (2023) [Skills in Transition – the way to 2035](#) och OECD (2023) [Assessing and Anticipating Skills for the Green Transition: Unlocking Talent for a Sustainable Future, Getting Skills Right](#).

¹⁰⁵ [Employment and Social Developments in Europe \(ESDE\) 2024](#).

¹⁰⁶ Exempelvis rådets rekommendation om [lärande inför den gröna omställningen och en hållbar utveckling](#).

¹⁰⁷ Ett regionalt partnerskap som leds av de europeiska kemiregionernas nätverk inom ramen för kompetenspakten har som sitt viktigaste åtagande att hjälpa regionerna att hantera utmaningarna i samband med industrins omställning till gröna och digitala arbetssätt.

Kapaciteten hos miljöförvaltningarna i medlemsstaterna är redan låg, och denna situation kommer att förvärras om inte åtgärder vidtas. Inom offentlig sektor väntas en åldrande arbetskraft och kompetensbrist, särskilt på tekniska områden som bekämpning av föroreningar och vattenrening och vattenförvaltning samt när det gäller digitala färdigheter. Granskningen av genomförandet av miljöpolitiken har visat att detta kommer att vara avgörande för det praktiska genomförandet av EU-lagstiftningen¹⁰⁸.

Kommissionen kommer att

- finansiera prioriterade projekt i arbetsprogrammen för 2026 och 2027 för [Horisont Europa](#) och Life,
- påskynda och skala upp innovationen i den kemiska sektorn med hjälp av EU:s frivilliga innovationsnav för kemikalier (i enlighet med handlingsplanen för den europeiska kemiska industrin),
- utarbeta en handlingsplan för digitalisering av vattensektorn [senast 2026] i enlighet med den europeiska strategin för vattenresiliens.

4.3 Internationellt samarbete – främjande av globala förändringar för nollförorening

De internationella multilaterala insatserna för en värld som är fri från föroreningar har gjort betydande och stadiga, om än ibland långsamma, framsteg. Ett historiskt beslut är inrättandet av den **vetenskaplig-politiska panelen för kemikalier, avfall och bekämpning av föroreningar** i juli 2025. Detta, tillsammans med nyligen ingångna avtal såsom den **globala ramen för kemikalier och multilaterala miljöavtal**, lägger ribban ännu högre när det gäller att åtgärda föroreningar och jämställer hanteringen av dem med insatserna för att ta itu med klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald. Förhandlingarna om **det globala plastfördraget** kommer att fortsätta och EU kommer att sträva efter ett ambitiöst avtal som omfattar mer än enbart avfallshantering för att hantera plastens hela livscykel. Befintliga globala instrument och/eller Unece-instrument såsom **Minamata-, Basel-, Rotterdam- och Stockholmskonventionerna** samt **Göteborgsprotokollet** genomförs kontinuerligt för att skapa lika villkor för ett ökande antal kemikalier och föroreningskällor.

I **det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald** fastställs ett mål om att minska föroreningarna till nivåer som inte är skadliga för den biologiska mångfalden¹⁰⁹. EU:s nationella mål som meddelades konventionen om biologisk mångfald 2024 för att genomföra det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald bygger på handlingsplanen för nollförorening av luft, vatten och mark. De framsteg som gjorts när det gäller att uppnå dessa mål och de åtgärder som vidtas för att uppnå dem kommer under 2026 att rapporteras av de avtalsslutande parterna i konventionen.

¹⁰⁸ COM(2025) 420.

¹⁰⁹ [Target 7](#).

När det gäller luftföroreningar sammanför **den globala utfästelsen om metan**¹¹⁰ 159 deltagande länder och Europeiska kommissionen för att uppnå målet att senast 2030 få ned metanutsläppen till 30 % under 2020 års nivåer.

En renare planet – nollförorening genom samarbete

Minamatakonventionen har varit mycket framgångsrik när det gäller att eliminera kvicksilverföroreningar i hela världen. 2023 enades partskonferensen om att förbjuda fem kategorier av lampor som innehåller kvicksilver samt batterier, strömbrytare, reläer och kosmetika. 2025 var det möjligt att enas om ett globalt förbud mot kvicksilver i tandamalgam. Dessa globala beslut stöder ytterligare skyddet av folkhälsan och miljön mot kvicksilvrets skadliga effekter.

Kommissionen kommer att fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna så att dessa multilaterala avtal genomförs med gott resultat. Särskilt när det gäller inrättandet av den vetenskaplig-politiska panelen för kemikalier, avfall och bekämpning av föroreningar kommer det att vara viktigt att göra den operativ och att enas om ett arbetsprogram som matchar dess ambition och kompletterar det arbete som utförs av den mellanstatliga panelen för klimatförändringar och den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. En utsiktsrapport om globala föroreningar skulle vara den idealiska utgångspunkten för att fastställa omfattningen av och de prioriterade områdena för globala åtgärder. EU kommer också att fortsätta sitt nära samarbete med de grannländer med vilka unionen delar en marin region¹¹¹ eller gränsöverskridande floder. I detta sammanhang är det mycket viktigt att lyfta fram EU:s stöd¹¹² till **västra Balkan och andra utvidgningsländer**, eftersom många av dessa ekonomier har mycket förorenande industrier och undermåliga vatten- och avfallshanteringsinfrastrukturer. Dessa utmaningar leder även till gränsöverskridande föroreningar som direkt påverkar angränsande EU-medlemsstaters förmåga att uppnå sina mål¹¹³.

Kommissionen kommer också att fortsätta att arbeta med förebyggande och begränsning av föroreningar i bilaterala diskussioner med sina partner runt om i världen. I detta sammanhang erbjuder **partnerskapen för ren handel och rena investeringar** en möjlighet att skapa synergier mellan klimatpolitiken och politiken för föroreningar.

Kommissionen kommer att

- **fortsätta att arbeta med genomförandet av multilaterala miljöavtal som EU har undertecknat och**
- **gå i bräschen för genomförandet av den nya mellanstatliga vetenskaplig-politiska panelen för kemikalier, avfall och bekämpning av föroreningar.**

¹¹⁰ <https://www.ccacoalition.org/news/factsheet-2024-global-methane-pledge-ministerial> med hjälp av *Copernicus Methane Hotspot Explorer*.

¹¹¹ Se t.ex. pakten för Medelhavsområdet (JOIN(2025) 26).

¹¹² COM(2024) 146.

¹¹³ [Se Scenario analysis of PM_{2.5} and ozone impacts on health, crops and climate with TM5-FASST: A case study in the Western Balkans och JRC:s studie](#) som visar att en anpassning av västra Balkan till målen i handlingsplanen för nollförorening av luft, vatten och mark skulle leda till ett högt kostnads-nyttoförhållande, vilket belyser behovet av att minska luftföroreningarna.

5 Slutsatser och nästa steg

I maj 2021 inledde EU en banbrytande resa mot nollförorening som bidrar till Europas långsiktigt hållbara konkurrenskraft och resiliens. Denna halvtidsöversyn belyser de framsteg som gjorts mot att uppnå målen för 2030, med betydande minskningar av luftföroreningar, användning av bekämpningsmedel och plastföroreningar till havs. Utmaningar kvarstår dock, särskilt när det gäller avfallshantering, mikroplaster, buller och föroreningar orsakade av näringsämnen.

Omställningen till en utsläppsfri ekonomi är både genomförbar på lång sikt och ekonomiskt fördelaktig – om den vägleds av inkluderande och framåtblickande politik och får tillräcklig finansiering från flera olika källor.

Som en del av den politiska agendan för 2024–2029 **kommer kommissionen att bidra till att genomföra den politik som ligger till grund för den gröna och den digitala omställningen**, där utfasning av fossila bränslen, klimatanpassning, cirkularitet, skydd av biologisk mångfald, vattenresiliens och nollförorening går hand i hand med One Health-modellen som stöds av en konkurrenskraftig, motståndskraftig och inkluderande cirkulär ekonomi.

Som nästa steg kommer kommissionen att fokusera på genomförandet av överenskommen lagstiftning och politik, inbegripet **den europeiska strategin för vattenresiliens, den europeiska världshavspakten och handlingsplanen för den europeiska kemiska industrin**.

Den nya **EU-planen för hjärt-kärlhälsa** främjar förebyggande åtgärder i linje med One Health och bidrar därmed till bättre hälsoutfall för människor och ekosystem. **Bioekonomistategin och den planerade rättsakten om den cirkulära ekonomin** ingår i bredare insatser för att bättre integrera principerna om cirkularitet i den offentliga politiken i syfte att säkerställa en kostnadskonkurrenskraftig, resurseffektiv och rättvis omställning.

När det gäller genomförandet av **given för en ren industri och konkurrenskraftskompassen** kommer kommissionen att nära koppla klimatmålen till sidovinsterna med att minska föroreningarna, säkerställa en giftfri miljö, främja hållbar ekonomisk tillväxt och skapa en inre marknad för sekundära råvaror och avfall.

Kommissionen kommer att utvärdera framstegen med regelbundna uppdateringar av övervaknings- och prognosrapporten om nollförorening (som för närvarande planeras till 2026 och 2028) och kommer att analysera de möjliga utvecklingsbanorna för att gå vidare med omställningen till ren energi fram till 2040 genom att komplettera klimatmålen för 2040 med realistiskt ambitiösa föroreningsmål, med starkt stöd för sin agenda för genomförande av lagstiftningen.

Att göra framsteg mot nollförorening är ett viktigt steg mot en hälsosammare, mer hållbar och resilient framtid. Genom att prioritera ren och cirkulär konkurrenskraft och främja miljövänliga metoder är det möjligt att säkerställa ett resilient och blomstrande Europa för kommande generationer.